

Täysistunto

Torstai 7.2.2019 klo 16.01—20.03

2.3. Suullinen kysymys saamelaisten oikeuksien toteutumisesta (Krista Mikkonen vihr)

Suullinen kysymys SKT 253/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Mikkonen.

Keskustelu

16.34 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin saamelaisten kansallispäivää. Oli ilo nähdä, miten moni taho nosti Saamen lipun salkoon ja muisti Euroopan ainoan alkuperäiskansan olemassaolon. Valitettavasti vuoden kaikkina muina päivinä saamelaiset tuntuvat unohtuvan. Monissa lakihankkeissa ja muissakin hankkeissa saamelaisten itsemääräämisoikeus on ollut tai on edelleen uhattuna — sote-uudistus, Jäämeren rata, kaivoslaki, vain muutaman mainitakseni. Suomella on edelleen suuria ongelmia turvata saamelaisten ihmisoikeudet. Suomi ei vielä ole ratifioinut alkuperäiskansojen oikeudet turvaavaa ILO 169 -sopimusta, ja juuri viime viikolla Suomi sai YK:n ihmisoikeuskomitealta langettavat päätökset saamelaiskäräjien vaaliluetteloihin liittyen. Komitean mukaan Suomi ei ole kunnioittanut alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta. Siksi kysynkin ministeri Häkkäselältä: mihin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä, jotta ihmisoikeuskomitean esille ottamat huomiot korjataan?

16.36 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on omasta tahdostaan ja halustaan sitoutunut useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joilla vähemmistöjen oikeuksia tässä maassa pidetään yllä.

Saamelaisten osalta kävimme keskustelun saamelaiskäräjälain uudistamisesta niin, että se paremmin täyttäisi nämä kansainväliset velvoitteet. Kuten syksyllä kerroin tässä salissa, näissä neuvotteluissa ei päästy sellaiseen yhteisymmärrykseen saamelaiskäräjien kanssa, joilla tämä asia oltaisiin voitu ratkaista. Hyvin lähellä oltiin, mutta luulen, että seuraava eduskunta toteuttaa tämän toimenpiteen.

Nyt Suomessa korkein hallinto-oikeus on saanut omasta ratkaisustaan ihmisoikeuskomitean ratkaisun, ja siellä on todettu, että väärin on menetelty. Nyt Suomella on kuusi kuukautta aikaa osoittaa, minkälaisiin toimenpiteisiin ryhdytään, että korjataan nämä Suomen lainsäädännössä olevat puutteet. Seuraava eduskunta saa ensi töikseen varmasti tämän lainsäädännön käsittelyn. Meillä on virkatyö ja valmistelu tästä jo käynnissä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2018 vp

16.37 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Historia saame-laisten epäoikeudenmukaisesta kohtelusta Suomessa on valitettavan synkkä ja pitkä. Suo-mi on pitkään pyrkinyt esimerkiksi pakkosuomalaisista saamelaisia osaksi valtaväes-töä. Saamelaiskäräjien yksi tavoite tälle vaalikaudelle oli perustaa totuuskomissio selvittä-mään saamelaisten kokemia vääryyksiä. Hallitus onkin saamelaiskäräjien esityksestä aloit-tanut totuus- ja sovintoprosessin. Ensimmäinen saamelaisten kuulemiskierros järjestettiin viime vuoden lopussa. Prosessin onnistuminen on ensiarvoisen tärkeää sekä saamelaisten oikeuksien toteutumiseksi että sen kannalta, että me otamme täyden vastuun omasta histo-riastamme ja sen saatossa tapahtuneista vääryyksistä. Kysynkin nyt ministeriltä: kuinka varmistetaan, että totuus- ja sovintokomiteasta ei tule jälleen yhtä prosessia, jossa saame-laisten näkökulmat ohitetaan näennäisen kuulemisen jälkeen, vaan että prosessissa tunnus-tetaan tapahtuneet tosiasiat ja niistä otetaan aidosti opiksi?

16.38 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymyshän ei ole kovin helppo. Tuota... Suomen täytyy pitää hyviä väestösuhteita kaikkien väestöryhmien kanssa ja noudattaa erityisesti perustuslaissa turvattuja vähemmis-tojen erillisoikeuksia. Kun tämän olen sanonut, niin sen jälkeen alkaakin hankalampi vai-he: kuinka pystymme turvaamaan ja ehkä poistamaan ne vääryyden kokemukset, joita on historian saatossa tässä maassa tapahtunut saamelaisten keskuudessa? Tosiaan tällainen sovintokomissio on käynnissä, jonka — itse ainakin koen — yksi tärkeimpiä prosesseja on se, että kyetään saavuttamaan ainakin yhteinen ymmärrys siitä, mitä on tapahtunut. Tämän takia muun muassa historiantutkijoita on myös otettu mukaan tähän, jotta ihan pelkästään subjektiiviset mielipiteet eivät ratkaise vaan jotta myös ihan tutkimustieto siitä, mitä on ta-pahtunut, olisi myös keskeisessä roolissa. Sovintokomission tarkoitus on saada yhteinen näkemys siitä, mitä on tapahtunut, ja sen jälkeen pyrkiä jonkinlaiseen yhteiseen ymmär-rykseen, ja tämän jälkeen on varmasti sitten valtion vuoro tehdä toimenpiteitä [Puhemies koputtaa] ajan ja rauhan kanssa. Ei kannata kiirehtiä tätä asiaa.

16.39 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen tuli televisiosta fil-mi Sameblod, joka toki ei ollut pelkästään Suomessa tapahtunutta, mutta hyvin samanlai-sia tapahtumia kuin on ollut saamelaisten historiassa: miten saamelaislapsia on kohdeltu ja erittäin voimakkaasti syrjitty. Ei ehkä ole tarvetta ajatella, että löydetään yksi ihminen tai taho, joka on syyllinen, mutta kyllä mielestäni tämä tilanne on sellainen, että Suomen val-tiovallan pitäisi pohtia julkista anteeksipyyntöä siitä, että emme ole pystyneet suojelemaan saamelaisia meidän historiassa riittävästi. Joskus anteeksipyyntöllä on erittäin, erittäin suuri merkitys, ja mielestäni nöyrästi meidän tulisi kaikkien kantaa vastuu siitä, mitä on ta-pahtunut. Sillä tavoin voimme oppia, kun kannamme vastuun.

16.40 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosikymmenten saatossa osa saamelaisista lapsista, ja vähän vanhemmistakin, on joutu-nut kokemaan sellaisia asioita, joita varmasti tämän sovintokomission yhteydessä on syytä läpivalaista, ehkä ilman sen suurempaa tunnekuohua tai peittelyäkään, vaan kaikki asiat pöytään, ja katsotaan, miten ovat viranomaiset, kunnat menetelleet, miten myös toiset saa-melaisryhmät ehkä toisia kohtaan ovat menetelleet, jotta saadaan jokaisen asia läpivalais-tua. Siellä on erilaisia koulukotikysymyksiä ja muita, joihin liittyy ikäviäkin kohtaloita, ja tämän takia minä olen korostanut, että tässä prosessissa — niin saamelaisten eri ryhmien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 155/2018 vp

välisissä tilanteissa kuin paikallisten kuntapäätäjien ja viranomaisten välisissä ja valtiovallan toimenpiteissä — on nyt kaikkien tehtävä hyvää yhteistyötä. Jos joku lähtee vähänkään keulimaan, niin tämä sovintoprosessi ajautuu väärille urille.

Kysymyksen käsittely päättyi.